

Tataiso ya tumellano ya hao ya mokitlane

Ena ke tekodiso ya tumellano ya hao ya mokitlane. Re e hlophiseditse ho o tataisa tumellanong ya hao ya mokitlane. O tlameha ho bala tumellano yohle ya mokitlane bakeng sa ditlhoko le dipehelo. Haeba o sa utlwisise tumellano yohle ya mokitlane, o tlameha ho re kopa ho o hlalose tsa yona. O ka re letsetsa ho 0861 829 448 (0861 TAXI 4U).

Tumellano ya mokitlane e entswe ka ditokomanane tse latelang:

1. Kopo ya mokitlane (e bitswang 'Ho kopa mokitlane')
2. Khoteishene le setatemente sa pele ho tumellano (Karolo ya A)
3. Ditlhoko le dipehelo tse (Karolo ya B)
4. Dihokelo tsohle
5. Diphetoho dife kapa dife ditokomaneng tse thathamisitsweng ho 1 ho fihla ho 4 ka hodimo mona tseo wena le rona re dumellaneng ka tsona ka mongolo le ho di saena.

Tekodiso ya Karolo ya A: Khoteishene le setatemente sa pele ho tumellano

O na le matsatsi a mahlano ho dumela Khoteishene le setatemente sa pele ho tumellano. Haeba o sa saene Khoteishene le setatemente sa pele ho tumellano nakong ya matsatsi a mahlano, o tla lokela ho etsa kopo hape.

Khoteishene le setatemente sa pele ho tumellano di fana ka tlhahisoleseding ya bohlokwa mabapi le:

- Tumellano e dipakeng tsa mang (the parties of the credit agreement)
- Tjhelete ya kadimo ya qalong (**Principal debt**)
- Tjhelete eo o lokelang ho e lefa ho SA Taxi (**Total cost of credit**)
- O tlameha ho lefa bokae kgwedi e nngwe le e nngwe (**Instalments**)
- Ditefiso tseo tlamehang ho di lefa haeba o sa lefe ka nako kapa haeba o sa phethahatse dipehelo tse ding tsa tumellano ya mokitlane (**Fees relating to collection and Default administration fees**). Haeba o batla ho fedisa tumellano ya mokitlane pele ho nako, o tlameha

ho ikopanya le rona ho fumana hore na o tlameha ho lefa tjhelete e kae hore o qete ho lefa pele ho nako.

- Ditefiso tsa tlatsetso haeba o hlakola tumellano ya mokitlane nakong ya matsatsi a mahlano a mosebetsi ho tloha letsatsing la qalo
- Tumellano ya hao ya mokitlane e tla nka nako e kae le hore na o lokela ho lefa neng kgwedi ka nngwe

Tjhelete e Khoteisheneng e ka nna ya fetoha haeba o sa lefe tjhelete e nepahetseng ya instolemente ka nngwe ka nako, haeba sekgahla sa tswala se fetoha, kapa haeba ditefiso tsa kgwedi le kgwedi bakeng sa inshoreense le ho diswa ha kolozi (car tracking) di fetoha.

Dinetefatso le boikano

Ka ho saena Khoteishene le setatemente sa pele ho tumellano:

- O dumela dinetefatso tse mabapi le tlhahisoleseding le dinetefatso tse mabapi le dipehelo le ditjeo.
- O dumela boikano, bo bolelang hore o utlwisisa hore o na le tokoloho ya kgetho mabapi le ho kgetha khampani ya inshoreense ho inshora tekesi ya hao, ha feela re dumela pholisi ya inshoreense (Freedom of choice declaration).
- O dumela hore haeba khampani ya inshoreense e lefa tleleime bakeng sa tahlehelo kapa tshenyo ya tekesi ya hao, khampani ya inshoreense e ke ke ya o lefa. E tla lefa mofani wa mokitlane. (Transfer of rights in short-term policy).
- O dumela hore o utlwisisa hore haeba khampani ya inshoreense e lefa tleleime bakeng sa diketsahalo tse tekilweng pholising ya inshoreense ya bophelo ya mokitlane, khampani ya inshoreense e tla lefa tjhelete e sa ntseng e kolotwa kadimong ho mofani wa mokitlane. Sena se sebetsa ha feela o na le inshoreense ya bophelo ya mokitlane. Inshoreense ya bophelo ya mokitlane e lefella diketsahalo tse jwalo ka ho shwa kapa kgolofalo. (Transfer of rights in credit insurance policy). Lemoha hore haeba o se na inshoreense ya bophelo ya mokitlane, o ikarabella bakeng sa ditjhelete tsohle tlasa tumellano ya mokitlane.

Tekodiso ya Karolo ya B: Ditlhoko le dipehelo

1. Ditlhaloso

Karolo ena e fana ka meeelo ya mantswa a bohlokwa a sebedisitsweng tumellanong ya mokitlane le ditataiso tsa molao bakeng sa ka moo o lokelang ho toloka tumellano ya mokitlane.

2. Mabapi le tumellano ya mokitlane

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tsena:

- Tumellano ya mokitlane ke konteraka e dipakeng tsa hao le mofani wa mokitlane
- Ditokomane tse thehang tumellano ya mokitlane
- Tlhahisoleseding e nngwe e akaretsang e mabapi le tumellano ya mokitlane

3. Mabapi le seo re ikarabellang bakeng sa sona

Karolo ena e bolela hore ha re **ikarabelle bakeng sa letho le mabapi le tekesi**. Ho etsa mohlala, ha re ikarabelle bakeng sa boleng, mosebetsi kapa maemo a tekesi, bakeng sa thomelo, kapa bakeng sa ho seviswa, ho etswa ditokiso kapa ho kgutlisetsa tekesi ho morekisi, molokisi kapa ho rona.

4. Diinstolemente tsa kgwedi le kgwedi

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tsena:

- Tjhelete eo o lokelang ho e lefa. Instolemente ya hao ya kgwedi le kgwedi e kenyeletsa tswala, dipremiamo tsa inshoreense, ditefiso tsa ho disa koloi le ditefiso tse ding. Haeba o se na bonnete ba hore o lokela ho lefa bokae, ke boikarabello ba hao hore o ikopanye le rona ho fumana hore ke bokae.
- Hore o lefa jwang le hore na re tla hokahana jwang le wena. Re tla o romela di-SMS ho o tsebisa hore na o lefe neng le hore o lefe bokae.
- Hore o lefa diinstolemente tsa kgwedi le kgwedi neng
- Hore na mekgatlo e meng e lefuwa jwang (ho etsa mohlala, khampani ya inshoreense kapa khampani e disang koloi)
- Ka moo diinstolemente tsa hao di lefella tjhelete eo o e kolotang
- Setifikeiti se bontshang hore o kolota bokae (Certificate of Balance)
- Disetatemente tsa akhaonto ya hao di tla romelwa ho wena dikgwedi tse ding le tse ding tse tharo

5. Ditefello tse etswang pele ho nako

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tsena:

- O ka etsa ditefello tsa diinstolemente tsa kgwedi le kgwedi e sa le pele ho nako
- O ka nna wa lefella tumellano ya mokitlane pele ho nako (early settlement). Haeba o batla ho lefa ka botlalo tumellano ya mokitlane pele ho nako, o tlameha ho ikopanya le rona ho fumana hore na tefo ka botlalo e feletseng pele ho nako ke bokae. Haeba mokitlane o fanweng (*credit advanced* kapa *principal debt*) e bile R250 000 kapa ho feta qalong ya tumellano ya mokitlane, o tlameha hape ho lefa tefiso ya tefello e feletseng ya pele ho nako.

6. Ditefello tse morao nakong

Ho na le ditjeo tsa tlatsetso haeba o sa lefe instolemente ya hao ya kgwedi le kgwedi ka nako. Ditjeo tsena tsa tlatsetso di kenyeletsa tswala e lefuwang tefellong e entsweng ka morao ho nako, ditefiso tefellong e entsweng morao ho nako (ho etsa mohlala, ditefiso bakeng sa debite otara e kgutlileng, ditefiso tsa ho o fumana kapa ho fumana tekesi, ditjeo tsa pokeletso ya ditefello, ditjeo tsa kgato ya molao) le ditefiso tsa tsamaiso bakeng sa ditefello tse o tlotseng (default administration charges).

7. Thuso ya tekesi

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tsena:

- Ho fihlela o lefile ditjhelete tsohle tseo o di kolotang tlasa tumellano ena ya mokitlane, ke rona beng ba tekesi. Leha ho le jwalo, nakong ena, o ntse o ikarabella bakeng sa tekesi. Ho etsa mohlala, o ikarabella bakeng sa ho boloka tekesi e le maemong a ho sebetsa a lokelehang le ho lefa ditjhelete tsohle tseo o di kolotang tlasa dumellano ya mokitlane, esita leha o se o sa sebedise tekesi.
- O tlameha ho etsa bonnete ba hore ha o fe mang kapa mang e mong ditokelo dife kapa dife tekesing nakong ya tumellano ena ya mokitlane.
- O tlameha ho re jwetsa ka mongolo haeba ka nako efe kapa efe tekesi e behilwe kapa e bolokilwe sebakeng seo e seng sa hao. Ke boikarabello ba hao ho etsa bonnete ba hore monga sebaka seo o tseba hore ha o monga tekesi eo mme tekesi eo ke ya rona.
- Re na le tokelo ya ho hlahloba tekesi hohle moo e behilweng teng.

8. Diphetiso tsa ditokelo le boitlamo tse tumellanong ya mokitlane

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tsena:

- Re ka nna ra fetisetsa ditokelo tse tumellanong ena ya mokitlane mothong wa boraro.
- O fetisa ditokelo tsa hao tsa ho fumana tjhelete efe kapa efe ho tswa mothong ofe kapa ofe wa boraro (ho etsa mohlala, morekisi kapa molokisi). Mehlala ya ditjhelete tsena e kenyeletsa dipuseletso tsa tjhelete ya dipositi kapa ditefello tseo o di fumanang bakeng sa diphoso tse teng tekesing.

9. Inshoreense

Karolo ena e bolela hore re na le ditabatabelo dikhampaning tsa inshoreense, Hollard le Guardrisk. Khampani e nngwe ya habo rona e fumana molemo ho tswa inshoreseng e fanwang ke Hollard le Guardrisk.

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tse latelang ka **inshoreense ya hao ya tekesi**:

- O tlameha ho reka inshoreense ya tekesi
- O ka nna wa kgetha khampani efe kapa efe ya inshoreense eo re a amohelang
- Inshoreense ya tekesi e tlameha ho ba e akareletsang (comprehensive) mme e be bakeng sa nako ya tumellano ya mokitlane
- O tlameha ho fetisetsa ditokelo tsa hao dipholising tsa inshoreense ya tekesi ho rona
- O tlameha ho re fa pholisi ya motheo
- Ho hlakola le ho ntjhafatsa. Ho etsa mohlala:
 - O ka nna wa hlakola konteraka ya inshoreense kapa wa fetola ditlhoko le dipehelo tsa konteraka ya inshoreense ha feela o na le tumelo ya rona eo o e fuweng ka mongolo.
 - Qetellong ya nako ya inshoreense e tekilweng konterakeng ya inshoreense, re na le tokelo ya ho ntjhafatsa konteraka lebitsong la hao ho fihlela ditjhelete tsohle tseo o re kolotang tsona tlasa tumellano ena ya mokitlane di lefilwe.
- Re sebedisa tjhelete e tswang instolementeng ya hao ho lefa khampani ya inshoreense.

Karolo ena hape e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tse latelang tse mabapi le **inshoreense ya bophelo ya mokitlane:**

O ka nna wa kgetha ho reka inshoreense ya bophelo ya mokitlane. Pholisi ya bophelo ya mokitlane e lefa dikoloto tse itseng tseo o di kolotang haeba diketsahalo tse itseng (ho kenyeletswa ho shwa ha hao) di ka hlaha. Mehlala ya diketsahalo tse ding e tla tekwa pholising ya inshoreense. O ka nna wa kgetha ho reka pholisi ya inshoreense ya bophelo ya mokitlane khapaning efe kapa efe e nngwe ya inshoreense, kapa ho se reke pholisi ya bophelo ya mokitlane ho hang.

Ditlhoko le dipehelo tse ding kaofela tse mabapi le inshoreense ya bophelo ya mokitlane di sebetsa feela haeba o rekile pholisi ya inshoreense ya bophelo ya mokitlane. Dihlooho ke tsena:

- O tlameha ho fetisetsa ditokelo tsa hao pholising ya bophelo ya mokitlane ho rona.
- O tlameha ho re fa pholisi ya motheo.
- Re sebedisa tjhelete e tswang instolementeng ya hao ho lefa khampani ya inshoreense.

10. Bodisa ba koloi

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tse latelang:

- O tlameha hore tekesi ya hao e kenngwe yuniti ya ho sala morao le ho kgutlisa tekesi e utswitsweng e fanwang ke khampani e disang makoloi eo re e dumeletseng. Lebitso la khampani e disang makoloi eo re e dumeletseng bakeng sa tumellano ena ya mokitlane ke Cartrack.
- O dumela ho re lefa ditjeo tsa ho disa koloi le ho ntsha yuniti.

11. Ho sebedisa tekesi

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tse latelang:

- Tshenyeho tekesing. Haeba tekesi e senyehile, e senyehile ka botlalo, e utswitswe kapa e lahlehile, o tlameha ho ikopanya le rona hanghang. O tlameha ho lokisa le ho sevisa tekesi ka ditjeo tsa hao, haeba re o kopa ho etsa jwalo. O tlameha ho fumana tumello ya rona pele o kgetha makheniki kapa moetsi wa sevisi. Haeba re etsa qeto ya hore tekesi e ke ke ya lokiswa, re na le tokelo ya ho hlakola tumellano ena ya mokitlane.
- O lokela ho sebedisa tekesi bakeng sa tshebetso eo e reretsweng feela.
- O tlameha ho ba le dilaesense tsohle tse lokelang.
- O tlameha ho fumana tumelo ya rona ya mongolo pele tekesi e ka tswela ka ntle ho Afrika Borwa.
- O tlameha ho ikamahanya le ditekanyo tsa tekesi mme o se etse diphetoho tsa letho.
- O tlameha ho ikamahanya le melao yohle e sebetsang.
- O tlameha ho re tsebisa hanghang haeba o kgutlisetsa tekesi ho morekisi ka lebaka lefe kapa lefe.

12. Ho kgutlisa tekesi

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tse latelang:

- Haeba tumellano ya mokitlane e fela hobane ditlhoko le dipehelo di robilwe (breach of agreement), o tlameha ho kgutlisetsa tekesi ho rona.
- O na le tokelo ya ho kgutlisetsa tekesi ho rona bakeng sa thekiso (voluntary surrender). Ha o kgutlisetsa tekesi ho rona bakeng sa thekiso, re tla o fa konteraka e nngwe hore o e saene, e tla o fa ditlhoko le dipehelo le tshebetso. O tla jara boikarabello ba ditjeo tsa thekiso.

13. Dinganyisano le ho rojwa ha konteraka

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le dihlooho tse latelang:

- Ka moo dinganyisano di ka rarollwang ka teng. Haeba o na le tletlebo, o ka ikopanya le rona, wa lebisa tletlebo ya hao ho ba tharollo ya ditletlebo ba fapaneng (**alternative dispute resolution under the National Credit Act**) ho etsa kopo ho moeletsi wa dikoloto ho latela Molao wa Naha wa Mokitlane, kapa wa hlahlela tletlebo ho Molaodi wa Naha wa Mokitlane kapa Lekgotla la Naha la Bareki.
- Ho rojwa ha tumellano (breaches to the agreement). Haeba o roba pehelo e le nngwe kapa ho feta tsa tumellano ena ya mokitlane, o tla be o robile tumellano ena. Etsa bonnete ba hore o utlwisisa se tla nkuwa e le ho rojwa ha tumellano le se tlang ho etsahala haeba o roba tumellano, ho kenyeletswa boitshireletso ba molao boo o sa tlo kgona ho bo etsa.

14. Ho fedisa tumellano ya mokitlane

- O na le tokelo ya ho kgaotsa tumellano ena ya mokitlane nakong ya matsatsi a mahlano a tshebetso ka ho saena Khoteishene le tokomane setatemente sa pele ho tumellano. Ditefiso tsa tlatsetso tseo o lokelang ho di lefa di tekilwe Khoteisheneng.
- Tumellano ena e fela ka ho iketsahalla ha o eshwa.
- O ka nna wa fedisa tumellano ena ya mokitlane ka nako efe kapa efe. Ho ka nna ha ba le ditjeo tsa tlatsetso. O tlameha ho ikopanya le rona haeba o batla ho fedisa tumellano pele ho nako.
- Haeba o lefile tjhelete e feletseng eo o e kolotang tlasa tumellano ya mokitlane, o ka nna wa re kopa ho kwala akhaonto ya hao ya SA Taxi. Ha akhaonto ya hao ya SA Taxi e kwalwa, o tla fumana tokomane ya e-NatIS (thuo) bakeng sa tekesi ya hao.

15. Tlhahisoleseding le kgokahano

Karolo ena e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le ho arolelana tlhahisoleseding ya hao, ho kenyeletswa dintho tse latelang:

- Ho arolelana tlhahisoleseding ya hao le biro ya tsa mekitlane
- Ho tsebisa ditheo tse amehang haeba o etsa boqhekanyetsi kapa haeba tlhahisoleseding efe kapa efe eo re e fumanang e mabapi le wena e bonahala e na le boqhekanyetsi
- Ho fumana tlhahisoleseding e tswang ho kapa e netefatsang mohiri wa hao
- Ho arolelana tlhahisoleseding ya hao le batho le mekgatlo e meng le ho fumana tlhahisoleseding e mabapi le wena ho tswa bathong kapa mekgatlong e meng.
- Ho arolelana tlhahisoleseding ya hao le dikhampani tse ka hare ho Transaction Capital Group
- Banka ya hao e fana ka tlhahisoleseding e mabapi le akhaonto ya banka ya hao ho rona

Karolo ena hape e fana ka ditlhoko le dipehelo tse mabapi le kgokahano, ho kenyeletswa:

- Aterese moo o dumelang ho amohela ditsebiso tsa molao tse fanwang ke lekgotla
- Aterese eo o dumelang ho fumana ditsebiso tse amanang le mokitlane ho yona
- Aterese eo ho yona tekesi e dulang
- Ho romela dimatheriale tsa dithekisetso ho wena
- Ke mang ya hlophisitseng tumellano ya mokitlane bakeng sa hao

16. Molao le makgotla

Karolo ena e o fa ditlhoko le dipehelo ka kakaretso tse mabapi le molao le makgotla.

Tekodiso ya Karolo ya C: Sehokelo

Karolo ya C e fa ditheo tsa bolaodi tse pedi tse hlokehang ho latela Molao wa Naha wa Mekitlane. E mabapi le pholisi ya inshoreense eo o e rekileng.